Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 8. mája 2025*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Justičná spolupráca v trestných veciach – Smernica (EÚ) 2016/1919 – Právna pomoc – Smernica 2013/48/EÚ – Právo na prístup k obhajcovi v trestnom konaní – Procesné záruky pre zraniteľné osoby – Určenie zraniteľnosti týchto osôb – Neexistencia právnej domnienky – Priamy účinok – Výsluch podozrivého v neprítomnosti obhajcu – Prípustnosť dôkazov získaných v rozpore s procesnými právami“

Vo veci C-530/23 [Barało] [i],

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Sąd Rejonowy we Włocławku (Okresný súd Włocławek, Poľsko) zo 17. augusta 2023 a doručený Súdnemu dvoru 17. augusta 2023, ktorý súvisí s trestným konaním proti

K. P.,

za účasti:

Prokurator Rejonowy we Włocławku,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predsedníčka druhej komory K. Jürimäe (spravodajkyňa), predseda Súdneho dvora K. Lenaerts, vykonávajúci funkciu sudcu druhej komory, sudcovia M. Gavalec, Z. Csehi a F. Schalin,

generálna advokátka: T. Ćapeta,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– Prokurator Rejonowy we Włocławku, v zastúpení: T. Rutkowska-Szmydyńska,

– poľská vláda, v zastúpení: B. Majczyna, splnomocnený zástupca,

* Jazyk konania: poľština.

[i] Názov tejto veci je fiktívny. Nezodpovedá skutočnému menu ani názvu žiadneho z účastníkov konania.

– česká vláda, v zastúpení: M. Smolek, T. Suchá a J. Vláčil, splnomocnení zástupcovia,

– Európska komisia, v zastúpení: J. Hottiaux a M. Wasmeier, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 14. novembra 2024,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu:

– článku 6 ods. 1 až 3 a článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ,

– článkov 4 a 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“),

– článku 1 ods. 2, článku 2 ods. 1 písm. b), článku 4 ods. 5, ako aj článkov 8 a 9 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači (Ú. v. EÚ L 297, 2016, s. 1),

– článku 3 ods. 2 písm. a) až c) a článku 3 ods. 3 písm. a) a b) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody (Ú. v. EÚ L 294, 2013, s. 1),

– bodov 6, 7, 11 a 13 odporúčania Komisie (2013/C 378/02) z 27. novembra 2013 o procesných zárukách pre zraniteľné osoby podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní (Ú. v. EÚ C 378, 2013, s. 8, ďalej len „odporúčanie Komisie“), ako aj

– zásad prednosti, efektivity a priameho účinku práva Únie.

2 Tento návrh bol podaný v rámci trestného konania vedeného proti K. P. jednak v súvislosti s držbou omamných a psychotropných látok a jednak v súvislosti s jazdou pod vplyvom omamných látok.

Právny rámec

Medzinárodné právo

3 Body 23 a 32 Zásad a usmernení Organizácie Spojených národov týkajúcich sa prístupu k právnej pomoci v trestnoprávnych systémoch, ktoré boli prijaté 20. decembra 2012 rezolúciou Valného zhromaždenia OSN 67/187, znejú takto:

„23. Polícii, prokuratúre a súdom prináleží dbať na to, aby sa osobám v konaní pred nimi, ktoré nemajú prostriedky na odmenu pre obhajcu a/alebo ktoré sú zraniteľné, poskytla právna pomoc.

…

32. Musia sa prijať osobitné opatrenia na zabezpečenie toho, aby bola právna pomoc skutočne dostupná ženám, deťom a skupinám s osobitnými potrebami, najmä, ale nielen… duševne chorým [a] užívateľom drog… Tieto opatrenia musia zohľadňovať osobitné potreby týchto skupín a musia byť prispôsobené pohlaviu a veku.“

Právo Únie

Smernica 2013/48

4 Podľa odôvodnení 50 a 51 smernice 2013/48:

„(50) Členské štáty by mali zabezpečiť, aby sa pri posudzovaní výpovedí podozrivých alebo obvinených osôb alebo dôkazných prostriedkov získaných v rozpore s ich právom na obhajcu alebo v prípadoch, keď bola v súlade s touto smernicou povolená výnimka z tohto práva, dodržiavalo právo na obhajobu a právo na spravodlivé súdne konanie. V tejto súvislosti by sa mala zohľadniť judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej budú práva na obhajobu v zásade nezvratne porušené, keď sa na odsúdenie použijú sebaobviňujúce vyhlásenia urobené počas policajného výsluchu bez prístupu k obhajcovi. Tým by nemalo byť dotknuté použitie výpovedí na iné účely povolené podľa vnútroštátneho práva, napríklad na vykonanie naliehavých vyšetrovacích úkonov s cieľom zabrániť v páchaní ďalších trestných činov alebo závažných negatívnych dôsledkov pre osoby alebo v súvislosti s naliehavou potrebou zabrániť podstatnému ohrozeniu trestného konania, ak by poskytnutie prístupu k obhajcovi alebo zdržovanie vyšetrovania nezvratne ohrozilo prebiehajúce vyšetrovanie závažného trestného činu. Ďalej by tým nemali byť dotknuté vnútroštátne normy ani systémy týkajúce sa prípustnosti dôkazov, ani by sa tým nemalo členským štátom brániť v zachovaní systému, ktorým sa môžu súdu alebo sudcovi predložiť všetky existujúce dôkazy bez toho, aby sa samostatne alebo vopred skúmala ich prípustnosť.

(51) Povinnosť konať starostlivo voči podozrivým alebo obvineným osobám, ktoré sú potenciálne v oslabenom postavení, je jedným zo základov spravodlivého výkonu spravodlivosti. Prokuratúra, orgány presadzovania práva a justičné orgány by preto mali takýmto osobám uľahčiť účinne vykonávať práva ustanovené v tejto smernici napríklad tým, že vezmú do úvahy každú potenciálnu zraniteľnosť, ktorá má vplyv na ich schopnosť vykonávať právo na prístup k obhajcovi a na informovanie tretej osoby o pozbavení osobnej slobody, a prijmú vhodné opatrenia na zaručenie týchto práv.“

5 Článok 2 tejto smernice, nazvaný „Rozsah pôsobnosti“, v odseku 1 stanovuje:

„Táto smernica sa vzťahuje na podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní od chvíle, keď boli príslušnými orgánmi členského štátu prostredníctvom úradného oznámenia alebo inak upovedomené, že sú podozrivé alebo obvinené zo spáchania trestného činu, a to bez ohľadu na to, či boli pozbavené osobnej slobody. Uplatňuje sa do ukončenia konania, čo znamená právoplatné rozhodnutie o tom, či podozrivá alebo obvinená osoba spáchala trestný čin, a to vrátane uloženia trestu a rozhodnutia o prípadnom opravnom prostriedku.“

6 Článok 3 uvedenej smernice s názvom „Právo na prístup k obhajcovi v trestnom konaní“ znie takto:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby podozrivé a obvinené osoby mali právo na prístup k obhajcovi v takom čase a takým spôsobom, ktorý im umožní reálne a účinne vykonávať ich právo na obhajobu.

2. Podozrivé alebo obvinené osoby majú prístup k obhajcovi bez zbytočného odkladu. Podozrivé alebo obvinené osoby majú v každom prípade prístup k obhajcovi najneskôr od ktorejkoľvek z týchto skutočností, ktorá nastane skôr:

a) pred ich výsluchom zo strany polície alebo iného orgánu na presadzovanie práva, alebo justičného orgánu;

b) pri vykonávaní vyšetrovacieho úkonu alebo obstarávaní dôkazov vyšetrovacími alebo inými príslušnými orgánmi v súlade s odsekom 3 písm. c);

c) bez zbytočného odkladu po pozbavení osobnej slobody;

d) ak boli predvolané na súd s právomocou v trestných veciach, v primeranej lehote pred tým, ako sa na tento súd dostavia.

3. Právo na prístup k obhajcovi zahŕňa nasledujúce:

a) členské štáty zabezpečia, aby podozrivé alebo obvinené osoby mali právo stretnúť sa bez prítomnosti tretej osoby s obhajcom, ktorý ich zastupuje, a komunikovať s ním pred výsluchom zo strany polície, iného orgánu presadzovania práva alebo justičného orgánu;

b) členské štáty zabezpečia, aby podozrivé alebo obvinené osoby mali právo na prítomnosť obhajcu a na jeho účinnú účasť na výsluchu. Takáto účasť musí byť v súlade s postupmi podľa vnútroštátneho práva, pokiaľ týmito postupmi nie je dotknutý účinný výkon a podstata dotknutého práva. Ak sa obhajca zúčastňuje na výsluchu, táto skutočnosť sa zaznamená s použitím postupu vyhotovovania záznamov v súlade s vnútroštátnym právom dotknutého členského štátu;

…“

7 Článok 12 tej istej smernice, nazvaný „Opravné prostriedky“, stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní, ako aj vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači mali podľa vnútroštátneho práva účinné opravné prostriedky v prípadoch porušenia práv vyplývajúcich z tejto smernice.

2. Bez toho, aby boli dotknuté vnútroštátne normy a systémy vzťahujúce sa na prípustnosť dôkazov, členské štáty zabezpečia, aby sa v trestnom konaní pri posudzovaní vyjadrení podozrivých alebo obvinených osôb alebo dôkazných prostriedkov získaných v rozpore s ich právom na obhajcu alebo v prípadoch, keď bola v súlade s článkom 3 ods. 6 povolená výnimka z tohto práva, zohľadnilo právo na obhajobu a právo na spravodlivé súdne konanie.“

8 Podľa článku 13 smernice 2013/48:

„Členské štáty zabezpečia, že pri uplatňovaní tejto smernice sa zohľadnia osobitné potreby zraniteľných podozrivých a zraniteľných obvinených osôb.“

Smernica 2016/1919

9 Odôvodnenia 1, 3, 4, 6, 17 až 19, 23 a 24 smernice 2016/1919 stanovujú:

„(1) Účelom tejto smernice je zabezpečiť účinný výkon práva na prístup k obhajcovi, ako ho stanovuje [smernica 2013/48], tým, že podozrivým a obvineným osobám v trestnom konaní… sprístupňuje pomoc obhajcu, ktorú hradia členské štáty.

…

(3) V článku 47 treťom odseku Charty… je zakotvené právo na právnu pomoc v trestnom konaní v súlade s podmienkami stanovenými v [tomto ustanovení]. …

(4) Rada [Európskej únie] prijala 30. novembra 2009 uznesenie o pláne na posilnenie procesných práv pre podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní [(Ú. v. EÚ C 295, 2009, s. 1)] (ďalej len ‚plán procesných práv‘). V pláne procesných práv sa uplatňuje prístup založený na postupných krokoch a vyzýva sa v ňom na prijatie opatrení týkajúcich sa práva na preklad a tlmočenie (opatrenie A), práva na poučenie o právach a informovanie o obvineniach (opatrenie B), práva na právne poradenstvo a právnu pomoc (opatrenie C), práva na komunikáciu s príbuznými, zamestnávateľmi a konzulárnymi úradmi (opatrenie D) a osobitných záruk pre podozrivé alebo obvinené osoby, ktoré sú zraniteľné (opatrenie E).

…

(6) Doteraz bolo podľa plánu procesných práv prijatých päť opatrení týkajúcich sa procesných práv v trestnom konaní, a to [smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 280, 2010, s. 1), smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 142, 2012, s. 1), smernica 2013/48, smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1) a smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/800 z 11. mája 2016 o procesných zárukách pre deti, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 132, 2016, s. 1)].

…

(17) V súlade s článkom 6 ods. 3 písm. c) [Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len ‚EDĽP‘),] majú mať podozrivé a obvinené osoby bez dostatočných prostriedkov na zaplatenie právnej pomoci právo na právnu pomoc, ak to vyžadujú záujmy spravodlivosti. Toto minimálne pravidlo umožňuje členským štátom preskúmať majetkové pomery a/alebo skutkové okolnosti. Uvedené preskúmania by nemali predstavovať obmedzenie práv a procesných záruk zaručených podľa [C]harty a EDĽP, v znení výkladu Súdneho dvora a ESĽP, ani odchýlku od týchto práv.

(18) Členské štáty by mali v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci stanoviť praktické opatrenia. V takýchto opatreniach by mohlo byť stanovené, že právna pomoc sa poskytuje na žiadosť podozrivej, obvinenej alebo vyžiadanej osoby. Vzhľadom na osobitné potreby zraniteľných osôb by však takáto žiadosť nemala byť nevyhnutnou podmienkou poskytnutia právnej pomoci.

(19) Príslušné orgány by mali poskytnúť právnu pomoc bez zbytočného odkladu, najneskôr však pred výsluchom príslušnej osoby políciou, iným orgánom presadzovania práva alebo justičným orgánom, alebo pred vykonaním konkrétnych vyšetrovacích úkonov a úkonov spojených so zhromažďovaním dôkazov uvedených v tejto smernici. Ak to príslušné orgány nie sú schopné urobiť, mali by pred vykonaním takéhoto výsluchu alebo takýchto vyšetrovacích úkonov a úkonov spojených so zhromažďovaním dôkazov poskytnúť aspoň núdzovú alebo predbežnú právnu pomoc.

…

(23) Pri vykonávaní tejto smernice by členské štáty mali zabezpečiť dodržiavanie základného práva na právnu pomoc, ako sa stanovuje v [C]harte a EDĽP. Pritom by mali dodržiavať Zásady a usmernenia Organizácie Spojených národov týkajúce sa prístupu k právnej pomoci v trestnoprávnych systémoch.

(24) Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia vnútroštátneho práva týkajúce sa povinnej obhajoby, príslušný orgán by mal bez zbytočného odkladu rozhodnúť o tom, či sa poskytne alebo neposkytne právna pomoc. Príslušný orgán by mal byť nezávislým orgánom príslušným na prijímanie rozhodnutí o poskytnutí právnej pomoci alebo súdom vrátane samosudcu. V naliehavých situáciách by však malo byť možné aj dočasné zapojenie polície a prokuratúry, pokiaľ je to potrebné na včasné poskytnutie právnej pomoci.“

10 Podľa článku 1 tejto smernice s názvom „Predmet úpravy“:

„1. Touto smernicou sa stanovujú spoločné minimálne pravidlá týkajúce sa práva na právnu pomoc pre:

a) podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní;…

…

2. Táto smernica dopĺňa smernice [2013/48] a [2016/800]. Žiadne ustanovenie tejto smernice sa nesmie vykladať spôsobom, ktorý by obmedzoval práva stanovené v uvedených smerniciach.“

11 Článok 2 smernice 2016/1919, nazvaný „Rozsah pôsobnosti“, v odsekoch 1 a 2 stanovuje:

„1. Táto smernica sa vzťahuje na podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní, ktoré majú právo na prístup k obhajcovi podľa smernice [2013/48] a ktoré:

a) sú pozbavené osobnej slobody;

b) musia byť zastúpené obhajcom v súlade s právom Únie alebo vnútroštátnym právom; alebo

c) sú povinné zúčastniť sa alebo ktorým bola povolená účasť na vyšetrovacom úkone alebo úkone spojenom so zhromažďovaním dôkazov, ktoré zahŕňajú minimálne:
   i) identifikácie;
   ii) konfrontácie;
   iii) rekonštrukcie miesta činu.

2. Táto smernica sa vzťahuje aj na vyžiadané osoby po zadržaní vo vykonávajúcom členskom štáte, ktoré majú právo na prístup k obhajcovi podľa smernice [2013/48].“

12 Článok 4 smernice 2016/1919 s názvom „Právna pomoc v trestnom konaní“ znie takto:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní, ktoré nemajú dostatok prostriedkov na zaplatenie pomoci obhajcu, mali právo na právnu pomoc, ak to vyžadujú záujmy spravodlivosti.

2. Členské štáty môžu preskúmať majetkové pomery a/alebo skutkové okolnosti, aby tak rozhodli o potrebe poskytnúť právnu pomoc v súlade s odsekom 1.

…

5. Členské štáty zabezpečia, aby právna pomoc bola poskytnutá bez zbytočného odkladu, najneskôr však pred výsluchom políciou, iným orgánom presadzovania práva alebo justičným orgánom, alebo pred vykonaním vyšetrovacích úkonov alebo úkonov spojených so zhromažďovaním dôkazov uvedených v článku 2 ods. 1 písm. c).

…“

13 Podľa článku 8 tejto smernice, nazvaného „Opravné prostriedky“:

„Členské štáty zabezpečia, aby podozrivé, obvinené a vyžiadané osoby mali podľa vnútroštátneho práva účinné opravné prostriedky v prípadoch porušenia ich práv vyplývajúcich z tejto smernice.“

14 Článok 9 uvedenej smernice s názvom „Zraniteľné osoby“ znie takto:

„Členské štáty zabezpečia, aby sa pri vykonávaní tejto smernice zohľadnili osobitné potreby podozrivých, obvinených a vyžiadaných osôb v zraniteľnej situácii.“

15 Článok 11 tej istej smernice, nazvaný „Zákaz zníženia úrovne ochrany“, stanovuje:

„Žiadne ustanovenie tejto smernice sa nesmie vykladať ako obmedzovanie alebo odchýlka od akýchkoľvek práv a procesných záruk, ktoré sú zaručené podľa [C]harty, EDĽP alebo iných relevantných ustanovení medzinárodného práva alebo práva ktoréhokoľvek z členských štátov, ktorý poskytuje vyššiu úroveň ochrany.“

Odporúčanie Komisie

16 Odôvodnenia 1, 6, 7, 11 a 13 odporúčania Komisie stanovujú:

„1. Cieľom tohto odporúčania je podnietiť členské štáty, aby posilnili procesné práva všetkých podozrivých alebo obvinených osôb, ktoré nie sú schopné pochopiť trestné konanie vzhľadom na svoj vek, duševný alebo fyzický stav alebo telesné postihnutie a účinne sa na nich zúčastňovať (‚zraniteľné osoby‘).

…

(6) Rozhodujúce je, aby sa zraniteľnosť osoby podozrivej alebo obvinenej v trestných konaniach rýchlo identifikovala a uznala. Na tieto účely by policajní úradníci, orgány presadzovania práva alebo súdne orgány mali vykonať prvotné posúdenie. Príslušné orgány by takisto mali mať možnosť požiadať nezávislého odborníka o posúdenie stupňa zraniteľnosti, potrieb zraniteľnej osoby a primeranosti akýchkoľvek opatrení, ktoré sa prijali alebo plánujú prijať proti zraniteľnej osobe.

(7) Podozrivé alebo obvinené osoby alebo ich obhajcovia by mali mať v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi právo spochybniť posúdenie potenciálnej zraniteľnosti týchto osôb v trestnom konaní, a to najmä v prípade, ak by to výrazne bránilo uplatňovaniu ich základných práv alebo ho obmedzovalo. V súvislosti s týmto právom sa od členských štátov nevyžaduje, aby zaviedli osobitné konanie o opravnom prostriedku, samostatný mechanizmus ani postup na podávanie sťažností, v rámci ktorého možno namietať proti tomuto posúdeniu.

…

(11) Osoby, ktoré sa uznajú za mimoriadne zraniteľné, nie sú schopné sledovať a pochopiť trestné konanie. Tieto osoby by nemali mať možnosť vzdať sa svojho práva na obhajcu, aby sa zaručilo ich právo na spravodlivé súdne konanie.

…

(13) Zraniteľné osoby nie sú vždy schopné pochopiť obsah policajného výsluchu, na ktorom sa zúčastňujú. V záujme zabránenia akémukoľvek spochybneniu obsahu výsluchu a jeho následnému zbytočnému opakovaniu by sa tieto výsluchy mali audiovizuálne zaznamenávať.“

17 Bod 4 tohto odporúčania sa nachádza v jeho oddiele 2, nazvanom „Identifikácia zraniteľných osôb“. Podľa tohto bodu 4:

„Zraniteľné osoby by sa mali rýchlo identifikovať a uznať za zraniteľné. Členské štáty by mali zaistiť, aby všetky príslušné orgány mohli využiť možnosť lekárskeho vyšetrenia nezávislým odborníkom s cieľom identifikovať zraniteľné osoby a určiť stupeň ich zraniteľnosti a ich osobitné potreby. Tento odborník môže poskytnúť odôvodnené stanovisko v súvislosti s vhodnosťou opatrení, ktoré sa prijali alebo sa plánujú prijať proti zraniteľnej osobe.“

18 Oddiel 3 uvedeného odporúčania s názvom „Práva zraniteľných osôb“ obsahuje desať častí, z ktorých štyri sú nazvané „Nediskriminácia“, „Prezumpcia zraniteľnosti“, „Právo na prístup k obhajcovi“ a „Zaznamenávanie výsluchu“. Bod 6 toho istého odporúčania, ktorý sa nachádza v prvej z týchto štyroch častí, znie takto:

„Procesné práva poskytnuté zraniteľným osobám by sa mali dodržiavať v celom trestnom konaní s prihliadnutím na charakter a stupeň ich zraniteľnosti.“

19 Bod 7 odporúčania Komisie, ktorý sa nachádza v časti nazvanej „Prezumpcia zraniteľnosti“, stanovuje:

„Členské štáty by mali uplatňovať prezumpciu zraniteľnosti najmä v prípade osôb so závažnými psychologickými, duševnými, fyzickými alebo zmyslovými poruchami, duševnými chorobami alebo kognitívnymi poruchami, ktoré im bránia pochopiť konania a účinne sa na nich zúčastňovať.“

20 Podľa bodu 11 tohto odporúčania, ktorý sa nachádza v časti nazvanej „Právo na prístup k obhajcovi“:

„Ak zraniteľná osoba nie je schopná pochopiť alebo sledovať konanie, nemalo by tým zaniknúť právo na prístup k obhajcovi podľa smernice [2013/48].“

21 Bod 13 uvedeného odporúčania, ktorý sa nachádza v časti nazvanej „Zaznamenávanie výsluchu“, stanovuje:

„Akýkoľvek výsluch zraniteľných osôb vo fáze vyšetrovacej väzby by sa mal audiovizuálne zaznamenávať.“

Poľské právo

22 Podľa § 6 ustawa – Kodeks postępowania karnego (Trestný poriadok) zo 6. júna 1997 (Dz. U. z roku 2022, položka 1375) v znení uplatniteľnom na trestné konanie vo veci samej (ďalej len „Trestný poriadok“) má obvinený právo na obhajobu vrátane práva na obhajcu. O tomto práve musí byť informovaný.

23 V § 79 Trestného poriadku sa v odseku 1 stanovuje, že obvinený musí mať v trestnom konaní obhajcu, ak existuje dôvodná pochybnosť týkajúca sa absencie alebo podstatného zníženia jeho schopnosti rozoznať význam činu alebo ovládať svoje konanie v čase spáchania skutku (bod 3), a ak existuje dôvodná pochybnosť o tom, či jeho stav duševného zdravia umožňuje zúčastniť sa na konaní alebo zabezpečiť si obhajobu samostatným a vhodným spôsobom (bod 4). V § 79 ods. 3 Trestného poriadku sa okrem iného stanovuje, že v prípadoch uvedených najmä v odseku 1 tohto § 79 je prítomnosť obhajcu povinná na pojednávaní, ako aj na zasadnutiach, na ktorých je obvinený povinný zúčastniť sa.

24 Podľa § 168a Trestného poriadku dôkaz nemožno vyhlásiť za neprípustný len z dôvodu, že bol získaný v rozpore s procesnými pravidlami alebo na základe trestných činov uvedených v § 1 ods. 1 Trestného zákona, pokiaľ tento dôkaz nebol získaný v súvislosti s výkonom služobných povinností verejného činiteľa v nadväznosti na zabitie, úmyselné spôsobenie ujmy na zdraví alebo pozbavenie osobnej slobody.

25 Ustanovenie § 300 Trestného poriadku sa týka práva podozrivého na informácie. Z tohto dôvodu musí byť podozrivý pred svojím prvým výsluchom informovaný o svojom práve byť vypočutý, nevypovedať alebo odmietnuť odpovedať na otázky, o obsahu obvinenia a jeho zmenách, o práve predložiť návrhy na realizáciu prvotných úkonov v oblasti vyšetrovania alebo dokazovania, o práve na obhajcu vrátane práva žiadať o ustanovenie obhajcu *ex offo* v určitých prípadoch, o ktorých musí byť informovaný, o práve oboznámiť sa s konečným spisovým materiálom trestného vyšetrovania a o právach uvedených v § 301 Trestného poriadku, ako aj o povinnostiach a dôsledkoch uvedených v § 74 Trestného poriadku. Podozrivý musí získať tieto informácie písomne a potvrdiť, že ich prijal podpísaním potvrdenia o prijatí informačného dokumentu.

26 V súlade s § 301 Trestného poriadku sa podozrivý na vlastnú žiadosť vypočúva v prítomnosti určeného obhajcu. Absencia obhajcu nebráni vykonaniu výsluchu.

27 Podľa § 344a Trestného poriadku konajúci súd postúpi vec prokuratúre na doplnenie vyšetrovania, ak spis vykazuje závažné nedostatky týkajúce sa konania, najmä pokiaľ ide o potrebu vykonať dokazovanie, a ak má tento súd značné ťažkosti s uskutočnením potrebných úkonov. Pri postúpení veci prokuratúre uvedený súd konkretizuje smer, akým sa má uberať doplňujúce vyšetrovanie, a v prípade potreby aj vhodné opatrenia, ktoré treba prijať. Proti tomuto uzneseniu môžu účastníci konania podať opravný prostriedok.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

28 Sąd Rejonowy we Włocławku (Okresný súd Włocławek, Poľsko) je vnútroštátnym súdom, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania a na ktorom prebieha trestné konanie proti K. P.

29 Podľa informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom sa trestné stíhanie začalo v nasledujúcom kontexte. Dňa 22. júla 2022 príslušníci polície, ktorí boli informovaní o zrážke dvoch vozidiel, zadržali K. P. Bol mimo svojho vozidla, nervózny a hovoril zmätene a nesúvisle.

30 Príslušníci polície ho požiadali, aby im odovzdal všetky predmety, ktoré má a ktorých držba je potenciálne zakázaná. K. P. vytiahol z tašky igelitové vrecká s obsahom bieleho prášku a zelenej sušenej látky. Tieto látky boli zaistené a následne identifikované ako látky, ktoré by mohli byť amfetamínom a marihuanou.

31 Po zadržaní bol K. P. zaistený a prevezený do nemocnice, kde mu odobrali krv na účely zistenia, či požil omamné látky. Bol obvinený z prechovávania omamných a psychotropných látok.

32 K. P. bol poučený o svojom práve na obhajcu podľa svojho výberu a o práve na ustanovenie obhajcu *ex offo*, ak mu jeho ekonomická situácia neumožňuje obhajcu si zvoliť. Ďalej bol informovaný o svojom práve byť vypočutý, odoprieť vypovedať a odmietnuť odpovedať na otázky. Zápisnica z výsluchu obsahuje poznámku príslušníka polície, podľa ktorej „je [K. P.] podľa toho, čo tvrdí, duševne zdravý, nepodstupuje ani nepodstupoval psychiatrickú, medikamentóznu ani neurologickú liečbu“.

33 K. P. sa nevzdal práva na obhajcu, ale ani nepožiadal o možnosť obrátiť sa na obhajcu. Neexistuje žiadny dôkaz o tom, že by príslušník polície viedol vyšetrovanie vo vzťahu ku K. P. s cieľom zistiť, či bol počas výsluchu pod vplyvom produktov alebo látok, ktoré menia jeho rozpoznávaciu schopnosť alebo schopnosť spomenúť si na skutkové okolnosti, alebo či bol pod vplyvom omamných látok.

34 Látky, ktoré K. P. prechovával a ktoré boli zaistené, ako aj vzorky jeho krvi odobraté v nemocnici, boli predmetom znaleckého posudku. Vzhľadom na koncentráciu amfetamínu v týchto vzorkách bolo konštatované, že K. P. bol pri odbere krvi „pod vplyvom látky s podobným účinkom ako alkohol“. Dňa 7. augusta 2022 bol obvinený z vedenia vozidla pod vplyvom látky s podobným účinkom ako alkohol.

35 Obvinenie mu bolo doručené 14. októbra 2022 na psychiatrickom oddelení nemocnice, v ktorej sa zdržiaval. Bol vypočutý v neprítomnosti obhajcu a navyše prokurátor nepožiadal o to, aby mu bol ustanovený obhajca *ex offo*, ktorý by ho zastupoval. Jeho výsluch nebol ani zaznamenaný v audiovizuálnej podobe.

36 Pred týmto výsluchom 22. augusta 2022 psychiater, ktorého K. P. už predtým navštívil, v rámci svojho výsluchu uviedol, že psychický stav dotknutej osoby, teda závažnosť príznakov jeho duševnej choroby, mu neumožňuje zúčastniť sa na procesných úkonoch, pričom tento stav môže pretrvávať minimálne niekoľko týždňov. Zo zdravotnej dokumentácie K. P., ktorá bola zaslaná prokurátorovi na jeho žiadosť 23. septembra 2022, vyplýva, že dotknutá osoba bola od 30. júna 2021 do 22. júla 2022 viackrát prijatá do psychiatrickej nemocnice so schizofréniou a schizoafektívnou poruchou. Tiež z nej vyplýva, že podľa prvotnej diagnózy trpel poruchou duševného zdravia a poruchou spôsobenou striedavým užívaním omamných a psychoaktívnych látok, ako aj psychotickou poruchou duševného zdravia.

37 Dňa 15. decembra 2022 bola na vnútroštátny súd podaná obžaloba.

38 Dňa 28. februára 2023 tento súd na základe § 344a ods. 1 Trestného poriadku rozhodol o postúpení veci prokuratúre na doplnenie vyšetrovania s cieľom vypočuť K. P. v prítomnosti obhajcu a získať stanovisko znalcov v odbore psychiatria k duševnému zdraviu K. P. v čase trestného činu a počas trestného konania vedeného proti nemu.

39 Toto rozhodnutie však Sąd Okręgowy we Włocławku (Krajský súd Włocławek, Poľsko) na základe opravného prostriedku prokuratúry zrušil. Vec bola vrátená vnútroštátnemu súdu na ďalšie konanie.

40 V tejto súvislosti daný súd uvádza, že okrem iného konštatoval, že počas vyšetrovania nebolo vykonané žiadne individuálne posúdenie s cieľom overiť, či sa K. P. nachádzal v situácii zraniteľnosti, ktorá by si vyžadovala ustanovenie obhajcu *ex offo*. Nepreukázalo sa ani to, či mu jeho duševné zdravie umožňuje zúčastniť sa na konaní alebo zabezpečiť si obhajobu nezávislým a vhodným spôsobom.

41 Vnútroštátny súd z týchto konštatovaní vyvodzuje, že K. P. bola odopretá jednak minimálna ochrana, na ktorú mal právo podľa smernice 2016/1919 ako podozrivá a potenciálne zraniteľná osoba, a jednak práva, ktorých sa môžu domáhať všetci podozriví podľa smerníc 2012/13 a 2013/48. Údajne ide predovšetkým o zaručenie práva na obhajcu v prípade osôb, ktoré sa považujú za zraniteľné, ako aj práva týchto osôb na právnu pomoc od okamihu, keď sú podozrivé zo spáchania trestného činu.

42 Podľa vnútroštátneho súdu táto situácia vyplýva z neexistencie správneho a úplného prebratia týchto smerníc, ako aj z neuplatnenia odporúčania Komisie v rámci poľského právneho poriadku. Po prvé je teda potrebné stanoviť, či relevantné ustanovenia uvedených smerníc spĺňajú kritériá priameho účinku.

43 Vnútroštátny súd navyše uvádza, že účinné pravidlá trestného práva procesného neponúkajú dostatočne presné riešenia, ktoré by každej osobe patriacej do pôsobnosti smerníc 2013/48 a 2016/1919 zaručovali všetky práva, ktoré tieto smernice stanovujú, ako je právo na bezodkladný prístup k obhajcovi, právo na zastupovanie obhajcom v čo najskoršom štádiu pred začatím súdneho konania, či právo na bezodkladnú identifikáciu potrieb osoby pred jej vypočutím v postavení podozrivého. Ak tieto pravidlá nemožno vykladať v súlade s právom Únie, vnútroštátny súd sa po druhé pýta, či sú nielen vnútroštátne súdy, ale v širšom zmysle všetky vnútroštátne orgány presadzovania práva povinné uvedené pravidlá neuplatňovať.

44 Vnútroštátny súd vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania po tretie uvádza, že sa snaží „nájsť účinný opravný prostriedok“, ktorým by sa odstraňovali účinky porušenia práv, ktoré mal mať podozrivý v predchádzajúcich štádiách konania podľa smernice 2016/1919. Na tento účel odkazuje na článok 8 tejto smernice a článok 12 smernice 2013/48, ako aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva.

45 Vnútroštátny súd sa po štvrté pýta na situáciu podozrivej alebo obvinenej osoby, ktorá je identifikovaná ako zraniteľná osoba a ktorej sa musí bezodkladne poskytnúť právna pomoc, a to v súlade so smernicou 2016/1919. Tento súd sa pýta, či vnútroštátne orgány, ako je prokurátor, ktoré sa zúčastňujú na predsúdnom konaní a ktoré ho riadia, sú povinné zabezpečiť účinnú právnu ochranu podľa tejto smernice, keď za predmetný trestný čin možno uložiť trest odňatia slobody. Účinné uplatňovanie práva Únie si podľa neho navyše vyžaduje nezávislosť a nestrannosť súdov, ale aj orgánov činných v trestnom konaní vo veciach, ktoré majú spojitosť s právom Únie.

46 Za týchto okolností Sąd Rejonowy we Włocławku (Okresný súd Włocławek) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Majú sa článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 v spojení s odôvodneniami 18, 19, 24 a 27 [smernice 2016/1919], v spojení s článkom 3 ods. 2 písm. a) a [b)] a článkom 3 ods. 3 písm. a) [smernice 2013/48] v zmysle obsahu bodov 6, 7, 11 a 13 [odporúčania Komisie] vykladať v tom zmysle, že zavádzajú priamo účinné a záväzné pravidlo, podľa ktorého je neprípustné vykonať úkon výsluchu zraniteľnej osoby bez prítomnosti obhajcu, ak existujú objektívne skutkové dôvody na poskytnutie právnej pomoci, ak zároveň orgán prípravného konania upustí od poskytnutia právnej pomoci *ex offo* (núdzovej alebo predbežnej právnej pomoci) bez zbytočného odkladu a pred výsluchom danej osoby (zraniteľnej osoby *in concreto*) políciou, iným orgánom presadzovania práva alebo justičným orgánom, alebo pred vykonaním konkrétnych vyšetrovacích alebo dôkazných úkonov[?]

2. Majú sa článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 v spojení s odôvodneniami 18, 19, 24 a 27 [smernice 2016/1919], v spojení s článkom 1 ods. 2 [tejto smernice] v zmysle obsahu bodov 6, 7, 11 a 13 [odporúčania Komisie] napriek skutkovým dôvodom na vykonanie bezodkladnej identifikácie vykladať v tomto zmysle, že [i)] nevykonanie procesného identifikovania potenciálne zraniteľnej osoby alebo uznania osoby ako zraniteľnej a [ii)] nemožnosť spochybniť posúdenie jej mimoriadnej zraniteľnosti a priznania takej osobe bez zbytočného odkladu obhajcu *ex offo* nie je v žiadnom prípade prípustné v prípade trestných činov, za ktoré možno uložiť trest odňatia slobody, a že okolnosti vedúce ku

konštatovaniu neexistencie situácie zraniteľnosti a k neposkytnutiu obhajcu *ex offo* musia byť výslovne uvedené v rozhodnutí o pristúpení k výsluchu v neprítomnosti advokáta, ktoré je v zásade napadnuteľné[?]

3. Majú sa článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 v spojení s odôvodneniami 18, 19, 24 a 27 [smernice 2016/1919], v spojení s článkom 1 ods. 2 [tejto smernice] v zmysle obsahu [bodov 6, 7, 11 a 13 odporúčania Komisie] vykladať v tom zmysle, že nezavedenie prezumpcie zraniteľnosti členským štátom v rámci trestného konania sa má vykladať tak, že bráni tomu, aby podozrivá osoba mohla využiť záruku vyplývajúcu z článku 9 [smernice 2016/1919] v zmysle obsahu [bodu 11 odporúčania Komisie], a preto sú súdne orgány v takejto situácii povinné priamo uplatňovať ustanovenia tejto smernice[?]

4. V prípade kladnej odpovede aspoň na jednu z [prvých troch otázok], majú sa ustanovenia oboch smerníc uvedené v týchto otázkach vykladať tak, že bránia takým vnútroštátnym ustanoveniam, ako sú:
   a) § 301 druhá veta Trestného poriadku, podľa ktorého sa ustanovený obhajca zúčastní výsluchu podozrivého len na žiadosť podozrivého a nedostavenie sa obhajcu na výsluch podozrivého nebráni výsluchu;
   b) § 79 ods. 1 body 3 a 4 Trestného poriadku, podľa ktorého musí mať obvinený (podozrivý) v trestnom konaní obhajcu, ak existujú dôvodné pochybnosti o tom, či jeho schopnosť rozoznať význam činu alebo ovládať svoje konanie nebola v čase spáchania skutku vylúčená alebo podstatne znížená, a ak existuje dôvodná pochybnosť o tom, či jeho stav duševného zdravia umožňuje zúčastniť sa na konaní alebo samostatne a rozumne sa obhajovať[?]

5. Ukladajú článok 3 ods. 2 písm. a) v spojení s článkom 3 ods. 3 písm. b) [smernice 2013/48], v spojení so zásadou prednosti a priameho účinku smerníc orgánom v prípravnom konaní súdom a všetkým štátnym orgánom povinnosť neprihliadať na také ustanovenia vnútroštátneho práva nezlučiteľné s touto smernicou, ako sú ustanovenia uvedené v [štvrtej otázke], a následne – vzhľadom na márne uplynutie lehoty na prebratie smernice – nahradiť vnútroštátnu právnu úpravu priamo účinnými ustanoveniami [uvedenej] smernice[?]

6. Majú sa článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 v spojení s odôvodneniami 19, 24 a 27 [smernice 2016/1919] vykladať v tom zmysle, že v prípade absencie rozhodnutia o poskytnutí alebo v prípade neposkytnutia právnej pomoci *ex offo* zraniteľnej osobe alebo osobe, u ktorej platí prezumpcia zraniteľnosti v súlade s [bodom 7 odporúčania Komisie], a následne vzhľadom na účasť takejto osoby na vyšetrovacích úkonoch polície alebo iného orgánu presadzovania práva vrátane úkonov, ktoré nie je možné zopakovať pred súdom, vnútroštátny súd prejednávajúci vec v trestnom konaní, ako aj každý iný orgán štátu vykonávajúci súdnictvo v trestnom konaní (a teda orgán prípravného konania) sú povinné neprihliadať na také ustanovenia vnútroštátneho práva nezlučiteľné so smernicou, ako sú ustanovenia uvedené v [štvrtej otázke], a následne vzhľadom na uplynutie lehoty na prebratie smernice nahradiť vnútroštátnu právnu úpravu priamo účinnými ustanoveniami [uvedenej] smernice, aj vtedy, ak si takáto osoba po skončení vyšetrovania (alebo trestného stíhania) a po podaní obžaloby prokurátorom na súd zvolí obhajcu podľa vlastného výberu[?]

7. Majú sa článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 v spojení s odôvodneniami 19, 24 a 27 [smernice 2016/1919], v spojení s článkom 1 ods. 2 [tejto smernice] v zmysle obsahu bodov 6, 7, 11 a 13 [odporúčania Komisie] vykladať v tom zmysle, že členský štát je povinný zabezpečiť bezodkladné identifikovanie a uznanie mimoriadnej zraniteľnosti podozrivého

a poskytnutie právnej pomoci *ex offo* podozrivým alebo obvineným osobám v trestnom konaní, u ktorých platí prezumpcia zraniteľnosti, a táto pomoc je povinná aj v prípade, že príslušný orgán nepožiada nezávislého znalca o posúdenie povahy zraniteľnosti, potrieb zraniteľnej osoby a primeranosti akéhokoľvek opatrenia prijatého alebo plánovaného vo vzťahu k zraniteľnej osobe, kým nezávislý znalec nevykoná riadne posúdenie[?]

8. V prípade kladnej odpovede na [siedmu otázku] – majú sa uvedené ustanovenia smernice [2016/1919] a odporúčanie Komisie vykladať v tom zmysle, že bránia takej vnútroštátnej právnej úprave, akou je § 79 ods. 1 body 3 a 4 Trestného poriadku, podľa ktorého musí mať obvinený v trestnom konaní obhajcu len vtedy, ak existujú dôvodné pochybnosti o tom, či jeho schopnosť rozpoznať význam činu alebo ovládať svoje konanie nebola v čase jeho spáchania vylúčená alebo podstatne znížená, a ak existuje dôvodná pochybnosť o tom, či jeho stav duševného zdravia umožňuje zúčastniť sa na konaní alebo samostatne a rozumne sa obhajovať[?]

9. Majú sa článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 v spojení s odôvodneniami 19, 24 a 27 [smernice 2016/1919], v spojení s článkom 1 ods. 2 [tejto smernice] v zmysle obsahu bodov 6, 7, 11 a 13 [odporúčania Komisie] a zásady prezumpcie zraniteľnosti vykladať tak, že príslušné orgány (prokuratúra, polícia) sú najneskôr pred prvým výsluchom podozrivej osoby políciou alebo iným príslušným orgánom bezodkladne povinné vykonať procesnú identifikáciu a uznanie zraniteľnosti podozrivej osoby v trestnom konaní a zaručiť poskytnutie núdzovej (predbežnej) právnej pomoci a upustiť od výsluchu podozrivej osoby, kým jej nebude poskytnutá právna pomoc *ex offo* alebo núdzová (predbežná) pomoc[?]

10. V prípade kladnej odpovede na [deviatu otázku], majú sa článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 v spojení s odôvodneniami 19, 24 a 27 [smernice 2016/1919], v spojení s článkom 1 ods. 2 [tejto smernice] v súlade s výkladom podľa bodov 6, 7, 11 a 13 [odporúčania Komisie] vykladať v tom zmysle, že členským štátom ukladajú povinnosť jasne stanoviť vo svojom vnútroštátnom práve dôvody a kritériá pre výnimky z okamžitého identifikovania a uznania zraniteľnosti podozrivej osoby v trestnom konaní a zabezpečiť, aby bola tejto podozrivej osobe poskytnutá právna pomoc alebo núdzová (predbežná) právna pomoc, a prípadné výnimky by mali byť primerané, časovo obmedzené a nemali by porušovať zásadu spravodlivého konania, a mali by mať formu procesného rozhodnutia, ktorým sa povoľuje dočasná výnimka, ktorá by v zásade mala oprávňovať účastníka konania na preskúmanie tohto rozhodnutia súdom[?]

11. Majú sa článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ a článok 47 [Charty] v spojení s článkom 3 ods. 2 písm. a) a článkom 3 ods. 3 písm. a) a b) [smernice 2013/48], v spojení s článkom 1 ods. 2 a odôvodnením 27 a v spojení s článkom 8 [smernice 2016/1919] vykladať v tom zmysle, že v prípade nepriznania právnej pomoci *ex offo* osobe, u ktorej platí prezumpcia zraniteľnosti, a neuvedenia dôvodov takéhoto rozhodnutia (podľa bodov 7 a 11 [odporúčania Komisie]), má takáto osoba právo na účinný prostriedok nápravy, a za taký treba uznať inštitút vnútroštátneho procesného práva ustanovený v § 344a Trestného poriadku, ktorý nariaďuje vrátenie veci prokurátorovi na účely:
   a) identifikovania a uznania mimoriadne ťažkej situácie podozrivého orgánom prípravného konania v trestnom konaní;
   b) umožnenia podozrivému, aby sa pred výsluchom poradil so svojím obhajcom;
   c) vykonania výsluchu podozrivého v prítomnosti obhajcu s audiovizuálnym záznamom samotného výsluchu;

d) umožnenia obhajcovi oboznámiť so spisom konania a podať prípadné návrhy na vykonanie dôkazov zo strany zraniteľnej osoby a obhajcu ustanoveného *ex offo* alebo obhajcu zvoleného podozrivou osobou[?]

12. Majú sa článok 4 [Charty] v spojení s článkom 6 ods. 1 a 2 ZEÚ a článkom 6 ods. 3 ZEÚ v spojení s článkom 3 [EDĽP] v súvislosti s prezumpciou zraniteľnosti, ako sa uvádza v bode 7 [odporúčania Komisie], vykladať v tom zmysle, že výsluch podozrivej osoby policajtom alebo inou osobou oprávnenou vykonať vyšetrovací úkon v prostredí psychiatrickej nemocnice bez ohľadu na stav neistoty a za podmienok osobitne obmedzenej slobody prejavu a osobitnej duševnej zraniteľnosti a v neprítomnosti advokáta predstavuje neľudské zaobchádzanie a ako taký vo všeobecnosti diskvalifikuje takýto procesný úkon výsluchu z dôvodu porušenia základných práv Únie[?]

13. V prípade kladnej odpovede na [dvanástu otázku], majú sa ustanovenia uvedené v [dvanástej otázke] vykladať v tom zmysle, že oprávňujú (prípadne zaväzujú) [i)] vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje v trestnom konaní – ktoré patrí do pôsobnosti [smernice 2016/1919] v spojení s bodom 7 [odporúčania Komisie] a s rozsahom pôsobnosti [smernice 2013/48] – ale aj [ii)] všetky ostatné orgány činné v trestnom konaní, ktoré v danej veci vykonávajú procesné úkony, neprihliadať na ustanovenia vnútroštátneho práva nezlučiteľné so smernicou [2016/1919], najmä na § 168a Trestného poriadku, a následne – vzhľadom na uplynutie lehoty na prebratie smernice – nahradiť vnútroštátnu normu vyššie uvedenými priamo účinnými normami [tejto] smernice aj v prípadoch, keď si takáto osoba po skončení vyšetrovania (alebo trestného stíhania) a podaní obžaloby prokurátorom na súd zvolí sama obhajcu[?]

14. Majú sa článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 v spojení s odôvodneniami 19, 24 a 27 [smernice 2016/1919] v spojení s článkom 3 ods. 2 písm. [a) až c)] a článkom 3 ods. 3 písm. b) [smernice 2013/48] v spojení s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ a zásadou efektivity v práve Únie vykladať v tom zmysle, že prokurátor je pri úkonoch v prípravnom konaní v trestnej veci povinný postupovať v plnom súlade s požiadavkami smernice 2016/1919, ktoré majú priamy účinok, a teda zabezpečiť, aby podozrivej alebo obvinenej osobe chránenej uvedenou smernicou bola v konaní poskytnutá účinná právna ochrana od toho momentu, ktorý nastane najskôr:
   a) pred ich výsluchom políciou, iným orgánom presadzovania práva, alebo justičným orgánom;
   b) pri vykonávaní vyšetrovacieho úkonu alebo obstarávaní dôkazov vyšetrovacími alebo inými príslušnými orgánmi v súlade s článkom 3 ods. 3 písm. c) [smernice 2013/48];
   c) bezodkladne po pozbavení osobnej slobody (čím sa rozumie aj pobyt v psychiatrickej nemocnici) a v prípade potreby je prokurátor povinný neprihliadať na príkazy nadriadených prokurátorov, ak je presvedčený, že ich splnenie by bolo na ujmu účinnej ochrany podozrivého, u ktorého platí prezumpcia zraniteľnosti, vrátane jeho práva na spravodlivý proces alebo iného práva, ktoré mu priznáva smernica 2016/1919 v spojení so smernicou 2013/48/EÚ[?]

15. V prípade kladnej odpovede na [štrnástu otázku], majú sa článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ ustanovujúci zásadu účinnej právnej ochrany v spojení so zásadou právneho štátu, ako sa vykladá v judikatúre Súdneho dvora [rozsudok z 27. mája 2019, OG a PI (Prokuratúry v Lübecku a Zwickau), C-508/18 a C-82/19 PPU, EU:C:2019:456], a tiež zásada nezávislosti súdov stanovená v článku 19 ods. 1 druhom pododseku ZEÚ a článku 47 [Charty], ako sa vykladá v judikatúre Súdneho dvora (rozsudok z 27. februára 2018, Associação Sindical dos

Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117), vykladať v tom zmysle, že tieto zásady vzhľadom na skutočnosť, že generálny prokurátor môže prokurátorom nižšieho stupňa dávať záväzné príkazy, aby neprihliadali na priamo účinné ustanovenia práva Únie alebo sťažovali ich uplatňovanie, bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje priamu závislosť prokuratúry od orgánu výkonnej moci, ako je minister spravodlivosti, a tiež bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá obmedzuje nezávislosť prokurátora pri uplatňovaní práva Únie, najmä… § 1 ods. 2, § 3 ods. 1 body 1 a 3 a § 7 ods. 1 až 6 a § 7 ods. 8, ako aj § 13 ods. 1 a 2 prawo o prokuraturze [zákon o prokuratúre] z 28. januára 2016 (Dz. U. z roku 2016, pozícia 176, v znení zmien), z ktorých obsahu vyplýva, že minister spravodlivosti, ktorý je zároveň generálny prokurátor a riadiaci orgán prokuratúry, má právo vydávať príkazy, ktoré sú pre prokurátorov nižších stupňov záväzné, a to aj v rozsahu obmedzujúcom alebo sťažujúcom priame uplatňovanie práva Únie[?]“

O konaní pred Súdnym dvorom

47 Vnútroštátny súd tiež navrhol, aby Súdny dvor o tejto veci rozhodol v skrátenom konaní podľa článku 105 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora. Uznesením z 8. novembra 2023, Barało (C-530/23, EU:C:2023:927), predseda Súdneho dvora po vypočutí sudkyne spravodajkyne a generálnej advokátky rozhodol o zamietnutí tohto návrhu.

O prejudiciálnych otázkach

48 Otázky položené vnútroštátnym súdom sa v podstate týkajú výkladu viacerých ustanovení smerníc 2013/48 a 2016/1919. Týmito otázkami sa vnútroštátny súd predovšetkým snaží zistiť rozsah práva na prístup k obhajcovi a práva zraniteľnej osoby na právnu pomoc.

49 Otázky týkajúce sa viacerých pojmov práva Únie, ako aj rôznych procesných aspektov, ako je určenie priameho účinku niektorých ustanovení smerníc 2013/48 a 2016/1919 alebo prípadná povinnosť zaviesť opravné prostriedky, ktoré sa vyžadujú v rámci týchto smerníc, sa však pridávajú k hlavnému predmetu návrhu na začatie prejudiciálneho konania a v znení jednotlivých prejudiciálnych otázok sa prekrývajú.

50 S prihliadnutím na spôsob súvzťažnosti všetkých týchto otázok treba po prvé spoločne preskúmať prvú až desiatu, trinástu a štrnástu otázku v rozsahu, v akom sa týkajú rozsahu práva na prístup k obhajcovi a práva zraniteľnej osoby na právnu pomoc, ako aj dôsledkov prípadného nesúladu vnútroštátnej právnej úpravy s povinnosťami, ktoré vyplývajú zo smerníc 2013/48 a 2016/1919, po druhé druhú, desiatu a jedenástu otázku v rozsahu, v akom sa týkajú požiadavky účinného opravného prostriedku v prípade porušenia práv stanovených týmito smernicami a prípustnosti dôkazov, po tretie dvanástu otázku a napokon po štvrté pätnástu otázku.

O prvej až desiatej, trinástej a štrnástej otázke v rozsahu, v akom sa týkajú rozsahu práva na prístup k obhajcovi a práva zraniteľnej osoby na právnu pomoc, ako aj dôsledkov prípadného nesúladu vnútroštátnej právnej úpravy s povinnosťami, ktoré vyplývajú zo smerníc 2013/48 a 2016/1919

51 Svojou prvou až desiatou, trinástou a štrnástou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 1 ods. 2, článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 smernice 2016/1919 v spojení s článkom 3 ods. 2 písm. a) až c), ako aj s článkom 3 ods. 3 písm. a) a b) smernice 2013/48 majú

vykladať v tom zmysle, že členské štáty majú povinnosť jednak dbať na to, aby sa zraniteľnosť obvinenej alebo podozrivej osoby identifikovala a uznala pred výsluchom tejto osoby alebo podozrivého v rámci trestného konania alebo pred prijatím osobitných opatrení v oblasti vyšetrovania alebo dokazovania, ktoré sa ich týkajú, a jednak zaručiť im prístup k obhajcovi s možnosťou využitia právnej pomoci na účely tohto konania.

52 Týmito otázkami sa vnútroštátny súd dotýka viacerých oblastí, ktoré treba preskúmať postupne. V prvom rade ide o stanovenie pôsobnosti smerníc 2013/48 a 2016/1919, ako aj spôsobu ich súvzťažnosti. Ďalej treba posúdiť rozsah práva na prístup k obhajcovi a práva zraniteľnej osoby na právnu pomoc. Na účely poskytnutia úplnej odpovede tomuto súdu treba napokon posúdiť dôsledky prípadného nesúladu vnútroštátnej právnej úpravy s povinnosťami, ktoré vyplývajú zo smerníc 2013/48 a 2016/1919.

O pôsobnosti smerníc 2013/48 a 2016/1919, ako aj o ich súvzťažnosti

53 Z článku 1 ods. 2 smernice 2016/1919 výslovne vyplýva, že táto smernica dopĺňa smernicu 2013/48, keďže právo na právnu pomoc súvisí s výkonom práva na prístup k obhajcovi. Článok 2 ods. 1 písm. a) až c) smernice 2016/1919 navyše stanovuje, že táto smernica sa vzťahuje na podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní, ktoré majú právo na prístup k obhajcovi podľa smernice 2013/48 a ktoré sú buď pozbavené slobody, alebo sú povinné mať obhajcu v súlade s právom Únie alebo vnútroštátnym právom, alebo sú povinné alebo oprávnené zúčastniť sa na určitých opatreniach v oblasti vyšetrovania alebo dokazovania.

54 Článok 3 ods. 2 písm. a) až d) smernice 2013/48 stanovuje, že podozrivé a obvinené osoby majú v trestnom konaní v každom prípade prístup k obhajcovi v štyroch prípadoch. Toto právo im teda musí byť zaručené po prvé pred ich výsluchom políciou alebo iným orgánom presadzovania práva alebo justičným orgánom, po druhé, keď sa vykonávajú určité opatrenia v oblasti vyšetrovania alebo dokazovania, po tretie bez zbytočného odkladu po tom, ako boli pozbavené slobody, alebo po štvrté v dostatočnom predstihu pred ich predvolaním na príslušný súd.

55 Z týchto jednotlivých ustanovení teda vyplýva, že udalosti uvedené v článku 3 ods. 2 písm. a) až d) smernice 2013/48 podmieňujú nielen vznik práva na prístup k obhajcovi, ale zároveň aj uplatniteľnosť smernice 2016/1919 a právo na právnu pomoc, ktoré sa touto smernicou zavádza.

56 Táto súbežná ochrana v zmysle týchto dvoch smerníc vyplýva aj z článku 4 ods. 5 smernice 2016/1919, ktorým sa členským štátom výslovne ukladá povinnosť dbať na to, aby právna pomoc bola poskytnutá bez zbytočného odkladu, najneskôr pred výsluchom políciou alebo iným orgánom presadzovania práva, alebo pred vykonaním opatrení v oblasti vyšetrovania alebo dokazovania uvedených v článku 2 ods. 1 písm. c) tejto smernice.

57 Význam skorého poskytnutia právnej pomoci potvrdzuje odôvodnenie 24 uvedenej smernice. Vyplýva z neho, že dočasná účasť polície a prokuratúry v rámci konania o poskytnutí tejto pomoci by mala byť možná, pokiaľ je zrejmé, že táto účasť je v naliehavých situáciách nevyhnutná na včasné poskytnutie uvedenej pomoci.

58 Článkom 4 ods. 5 smernice 2016/1919 sa tak vykonáva cieľ sledovaný touto smernicou, ktorým je, ako sa uvádza v jej prvom odôvodnení, zabezpečiť účinnosť práva na prístup k obhajcovi stanoveného v smernici 2013/48 tak, že sa podozrivým a obvineným osobám v rámci trestného konania umožňuje využiť zastupovanie obhajcom, ktorého odmenu platia členské štáty.

59 Právo na prístup k obhajcovi je totiž základnou zásadou, ktorá musí umožniť podozrivým a obvineným osobám vykonávať svoje právo na obhajobu konkrétnym a účinným spôsobom. Z tohto dôvodu musia mať tieto podozrivé a obvinené osoby prístup k obhajcovi bez zbytočného odkladu a v každom prípade od okamihu, keď nastala prvá zo štyroch osobitných udalostí uvedených v článku 3 ods. 2 písm. a) až d) smernice 2013/48, medzi ktoré patrí vypočutie políciou (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. mája 2024, Stačev, C-15/24 PPU, EU:C:2024:399, body 47 a 48). Z toho vyplýva, že na to, aby bola táto pomoc účinná, k samotnej právnej pomoci musí dôjsť v počiatočnom štádiu konania (pozri analogicky rozsudok z 19. septembra 2019, Rajonna prokuratura Lom, C-467/18, EU:C:2019:765, bod 50).

O rozsahu práva na prístup k obhajcovi a práva zraniteľnej osoby na právnu pomoc

60 Pokiaľ ide o situáciu zraniteľných osôb, článok 13 smernice 2013/48 a článok 9 smernice 2016/1919 ukladajú členským štátom povinnosť dbať na to, aby sa pri vykonávaní týchto smerníc zohľadnili osobitné potreby zraniteľných osôb, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami.

61 Súdny dvor v tejto súvislosti po prvé rozhodol, že osoby s poruchami duševného zdravia patria do kategórie zraniteľných osôb podľa tohto článku 13 (pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. septembra 2019, Rajonna prokuratura Lom, C-467/18, EU:C:2019:765, bod 48). Ako sa uvádza v bode 53 tohto rozsudku, keďže smernica 2016/1919 dopĺňa smernicu 2013/48 a tieto dve smernice sledujú spoločný cieľ, ktorým je zabezpečenie ochrany práv podozrivých alebo obvinených osôb v rámci trestného konania, ich pôsobnosť *ratione personae* sa nemôže líšiť. Z toho vyplýva, že osoby trpiace poruchami duševného zdravia patria tiež do kategórie zraniteľných osôb v zmysle článku 9 smernice 2016/1919.

62 Pokiaľ ide po druhé o údajnú povinnosť členských štátov zaviesť v rámci trestného konania domnienku zraniteľnosti, ako to uvádza vnútroštátny súd vo svojej tretej otázke, treba konštatovať, že normotvorca Únie nespresnil rozsah povinnosti uloženej členským štátom podľa článku 13 smernice 2013/48 alebo článku 9 smernice 2016/1919. Z týchto dvoch ustanovení preto nemožno vyvodiť, že členské štáty sú za určitých okolností povinné preukázať domnienku zraniteľnosti podozrivej alebo obvinenej osoby.

63 Je pravda, že odporúčanie Komisie, na ktoré poukazuje vnútroštátny súd na podporu svojho návrhu na začatie prejudiciálneho konania, podnecuje členské štáty k tomu, aby stanovili takúto domnienku, najmä pokiaľ ide o osoby s duševnou poruchou, ktorá im bráni porozumieť konaniu a účinne sa na ňom zúčastniť.

64 Toto odporúčanie je však nezáväzným aktom, ktorý pre členské štáty nemôže byť zdrojom povinností. Platí to o to viac v kontexte minimálnej harmonizácie, keď zámer prijať záväzný text týkajúci sa osobitných záruk pre podozrivé alebo obvinené osoby, ktoré sú zraniteľné, pripomenutý v odôvodnení 9 smernice 2013/48 a odôvodnení 4 smernice 2016/1919, normotvorca Únie nekonkretizoval.

65 V tejto súvislosti odôvodnenie 23 smernice 2016/1919 stanovuje, že členské štáty by mali dodržiavať Zásady a usmernenia Organizácie Spojených národov týkajúce sa prístupu k právnej pomoci v trestnoprávnych systémoch.

66 Podľa bodu 23 týchto zásad a usmernení prináleží polícii, prokuratúre a súdom dbať na to, aby sa osobám v konaní pred nimi, ktoré nemajú prostriedky na odmenu pre obhajcu a/alebo ktoré sú zraniteľné, poskytla právna pomoc. V bode 32 uvedených zásad a usmernení sa ďalej spresňuje, že na to, aby bola právna pomoc skutočne dostupná skupinám s osobitnými potrebami, najmä osobám s duševnými poruchami a užívateľom drog, treba prijať osobitné opatrenia.

67 V odôvodnení 51 smernice 2013/48 sa navyše uvádza, že prokuratúra, ako aj orgány presadzovania práva a justičné orgány by mali osobám v potenciálne slabšom postavení uľahčiť účinný výkon práv stanovených v tejto smernici. Ako to vyplýva z tohto odôvodnenia 51, na tento účel by mali najmä zohľadniť akúkoľvek prípadnú zraniteľnosť s vplyvom na ich schopnosť uplatňovať svoje právo na prístup k obhajcovi, ako aj prijať vhodné opatrenia na zabezpečenie výkonu týchto práv.

68 Z toho vyplýva, že vyšetrovacie orgány alebo akýkoľvek iný orgán presadzovania práva, ako je prokuratúra, sa musia uistiť, že zraniteľnosť podozrivej alebo obvinenej osoby bude identifikovaná a uznaná predtým, ako sa uskutoční výsluch týchto osôb v rámci trestného konania alebo pred prijatím osobitných opatrení v oblasti vyšetrovania alebo dokazovania, ktoré sa ich týkajú, aby sa im umožnilo, ako sa to uvádza v bode 59 tohto rozsudku, konkrétne a účinne uplatniť svoje právo na obhajobu.

69 Z odôvodnenia 18 smernice 2016/1919 navyše vyplýva, že najmä vzhľadom na osobitné potreby zraniteľných osôb by žiadosť podozrivej alebo obvinenej osoby o právnu pomoc nemala predstavovať hmotnoprávnu podmienku na poskytnutie tejto pomoci.

70 Zdá sa teda, že normotvorca Únie bez toho, aby zaviedol domnienku zraniteľnosti podozrivých alebo obvinených osôb, nemal v úmysle podmieniť poskytnutie právnej pomoci žiadosťou osoby v zraniteľnej situácii.

71 Po tretie rozhodnutie členského štátu uplatniť v súlade s článkom 4 ods. 2 smernice 2016/1919 kritérium zdrojov na určenie, či sa má právna pomoc priznať, nemôže oddialiť poskytnutie tejto pomoci zraniteľnej osobe. Ako sa totiž uvádza v odôvodnení 19 tejto smernice, príslušné orgány, ktoré nemôžu poskytnúť uvedenú pomoc dotknutej osobe pred jej výsluchom políciou alebo iným orgánom presadzovania práva alebo pred vykonaním osobitných opatrení v oblasti vyšetrovania alebo dokazovania, by mali poskytnúť núdzovú alebo predbežnú právnu pomoc pred takýmto výsluchom alebo pred vykonaním takýchto osobitných opatrení.

72 Z toho vyplýva, že zraniteľnej osobe, akou je osoba trpiaca poruchou duševného zdravia, sa musí priznať prístup k obhajcovi s využitím právnej pomoci bez zbytočného odkladu a najneskôr pred výsluchom políciou alebo iným orgánom presadzovania práva, alebo pred vykonaním opatrení v oblasti vyšetrovania alebo dokazovania, na ktorom je táto osoba povinná alebo oprávnená zúčastniť sa.

O dôsledkoch prípadného nesúladu vnútroštátnej právnej úpravy s povinnosťami, ktoré vyplývajú zo smerníc 2013/48 a 2016/1919

73 V prejednávanej veci z informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom vyplýva, že relevantné ustanovenia vnútroštátneho práva, najmä § 79 ods. 1 body 3 a 4 Trestného poriadku, stanovujú povinné zastúpenie obhajcom, ak existuje dôvodná pochybnosť týkajúca sa absencie alebo podstatného zníženia schopnosti obvinenej osoby rozoznať význam činu alebo ovládať svoje konanie v čase spáchania skutku, alebo o tom, či jej stav duševného zdravia umožňuje zúčastniť

sa na konaní alebo zabezpečiť si obhajobu samostatným a vhodným spôsobom. Podľa § 301 Trestného poriadku musí byť podozrivý vypočutý aj v prítomnosti určeného obhajcu, ak o to požiada, pričom jeho neprítomnosť výsluchu nebráni.

74 Vnútroštátny súd sa Súdneho dvora pýta na zlučiteľnosť týchto ustanovení s článkom 3 ods. 2 a 3 smernice 2013/48, ako aj s článkom 1 ods. 2, článkom 2 ods. 1 písm. b), článkom 4 ods. 5 a článkom 9 smernice 2016/1919. Tento súd sa navyše pýta, či sú vyšetrovacie orgány, súdy alebo akékoľvek iné štátne orgány povinné neuplatniť vnútroštátne ustanovenia nezlučiteľné s právom Únie a nahradiť ich ustanoveniami smerníc 2013/48 a 2016/1919, ktoré majú priamy účinok.

75 V tejto súvislosti v rámci rozdelenia právomocí medzi Súdny dvor a vnútroštátne súdy, ktoré je základom článku 267 ZFEÚ, neprináleží Súdnemu dvoru vykladať ustanovenia vnútroštátneho práva alebo rozhodovať o zlučiteľnosti vnútroštátneho opatrenia s právom Únie (pozri v tomto zmysle rozsudky z 3. februára 1977, Benedetti, 52/76, EU:C:1977:16, bod 25; z 21. januára 1993, Deutsche Shell, C-188/91, EU:C:1993:24, bod 27, a z 15. októbra 2024, KUBERA, C-144/23, EU:C:2024:881, bod 53).

76 Je teda úlohou vnútroštátneho súdu overiť, či sú uvedené ustanovenia vnútroštátneho práva zlučiteľné s právom Únie. Súdnemu dvoru v tejto súvislosti prináleží, aby tomuto súdu poskytol určité užitočné usmernenia s ohľadom na informácie uvedené v návrhu na začatie prejudiciálneho konania [rozsudky z 9. apríla 2024, Profi Credit Polska (Obnova konania ukončeného právoplatným rozhodnutím), C-582/21, EU:C:2024:282, bod 64, a z 15. októbra 2024, KUBERA, C-144/23, EU:C:2024:881, bod 53].

77 V tomto kontexte treba v prvom rade pripomenúť, že na účely zabezpečenia účinnosti všetkých ustanovení tohto práva sa v zmysle zásady prednosti najmä ukladá vnútroštátnym súdom povinnosť vykladať príslušné vnútroštátne právo v čo najväčšej možnej miere s ohľadom na znenie a účel predmetného aktu práva Únie, aby sa dosiahlo riešenie, ktoré je v súlade s cieľom sledovaným týmto aktom [pozri v tomto zmysle rozsudky z 5. októbra 2004, Pfeiffer a i., C-397/01 až C-403/01, EU:C:2004:584, bod 119; z 29. júna 2017, Popławski, C-579/15, EU:C:2017:503, bod 31, ako aj z 5. septembra 2024, M. S. a i. (Procesné práva maloletej osoby), C-603/22, EU:C:2024:685, bod 116].

78 Povinnosť konformného výkladu vnútroštátneho práva však má určité obmedzenia, pričom najmä nemôže slúžiť ako základ pre výklad vnútroštátneho práva *contra legem* [pozri v tomto zmysle rozsudky z 29. júna 2017, Popławski, C-579/15, EU:C:2017:503, bod 33, ako aj z 5. septembra 2024, M. S. a i. (Procesné práva maloletej osoby), C-603/22, EU:C:2024:685, bod 117].

79 Ak teda nemožno vykladať vnútroštátne právo v súlade s požiadavkami práva Únie, zásada prednosti ukladá vnútroštátnemu súdu povinnosť zabezpečiť plný účinok požiadaviek tohto práva v spore, ktorý prejednáva. Na tieto účely nesmie tento súd v rozsahu, v akom je to potrebné, a na základe vlastného rozhodnutia uplatniť takú vnútroštátnu právnu úpravu alebo prax, hoci aj neskoršiu, ktorá je v rozpore s ustanovením práva Únie s priamym účinkom, pričom nemá povinnosť najskôr navrhnúť alebo čakať na zrušenie tejto vnútroštátnej právnej úpravy alebo praxe legislatívnou cestou alebo akýmkoľvek iným ústavným postupom [pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. septembra 2024, M. S. a i. (Procesné práva maloletej osoby), C-603/22, EU:C:2024:685, bod 118].

80 Príslušné vnútroštátne orgány sú totiž povinné zabezpečiť dodržiavanie práv, ktoré priamo dotknutým fyzickým alebo právnickým osobám vyplývajú z ustanovenia práva Únie, v prípade ktorého je zrejmé, že z hľadiska svojho obsahu je bezpodmienečné a dostatočne presné [pozri analogicky rozsudky z 3. októbra 2019, Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland a i., C-197/18, EU:C:2019:824, bod 32, ako aj z 19. mája 2022, Specializirana prokuratura (Konanie proti ušlému obvinenému), C-569/20, EU:C:2022:401, bod 28].

81 Z tohto hľadiska v prípade neexistencie vykonávacích opatrení prijatých v stanovenej lehote alebo v prípade nesprávneho prebratia smernice prináleží vnútroštátnym súdom, ako aj všetkým štátnym orgánom, aby zabezpečili toto dodržiavanie. Rovnako ako vnútroštátny súd, aj tieto orgány, medzi ktoré patria orgány presadzovania práva, ako sú polícia a prokuratúra, majú totiž povinnosť jednak neprihliadať na akékoľvek ustanovenie vnútroštátneho práva, ktoré je v rozpore s bezpodmienečnými a dostatočne presnými ustanoveniami smernice, a jednak uplatniť tieto ustanovenia v rozsahu, v akom sa nimi vymedzujú práva, ktoré si jednotlivci môžu uplatniť voči štátu [pozri v tomto zmysle rozsudky z 19. januára 1982, Becker, 8/81, EU:C:1982:7, bod 25; z 22. júna 1989, Costanzo, 103/88, EU:C:1989:256, body 30 a 31; z 19. novembra 1991, Francovich a i., C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428, bod 11, ako aj z 20. apríla 2023, Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (Obec Ginosa), C-348/22, EU:C:2023:301, bod 77].

82 Pokiaľ ide v druhom rade o priamy účinok ustanovení práva Únie uvedených v bode 74 tohto rozsudku, z ustálenej judikatúry vyplýva, že ustanovenie práva Únie je na jednej strane bezpodmienečné, ak povinnosť v ňom stanovená nezávisí od žiadnej podmienky a jeho vykonávanie a účinky nepodliehajú prijatiu žiadneho aktu inštitúcií Únie alebo členských štátov, okrem aktu, ktorým sa toto ustanovenie preberá do vnútroštátneho práva, a na druhej strane dostatočne presné na to, aby sa naň osoba podliehajúca súdnej právomoci mohla odvolať a aby ho sudca mohol aplikovať, ak sa ním povinnosť ukladá jednoznačným spôsobom [pozri v tomto zmysle rozsudky z 3. apríla 1968, Molkerei-Zentrale Westfalen/Lippe, 28/67, EU:C:1968:17, s. 226; z 8. marca 2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Priamy účinok), C-205/20, EU:C:2022:168, bod 18, a z 1. augusta 2022, TL (Neprítomnosť tlmočníka a nepreloženie), C-242/22 PPU, EU:C:2022:611, bod 50].

83 Súdny dvor navyše rozhodol, že hoci smernica ponecháva členským štátom určitú mieru voľnej úvahy pri prijímaní spôsobov jej vykonania, možno sa domnievať, že ustanovenie tejto smernice je bezpodmienečné a presné, pokiaľ sa ním jednoznačne ukladá členským štátom povinnosť dosiahnuť presne vymedzený výsledok, pričom táto povinnosť nie je viazaná žiadnou podmienkou týkajúcou sa uplatnenia príslušného pravidla [pozri v tomto zmysle rozsudky z 8. marca 2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Priamy účinok), C-205/20, EU:C:2022:168, bod 19, a z 1. augusta 2022, TL (Neprítomnosť tlmočníka a nepreloženie), C-242/22 PPU, EU:C:2022:611, bod 51]. V tejto súvislosti je podstatné, že miera voľnej úvahy, ktorú členským štátom priznáva dotknutá smernica, nebráni určeniu obsahu minimálnej ochrany alebo minimálnej záruky, ktorá sa musí uplatňovať na osoby, na ktoré sa táto smernica vzťahuje [pozri v tomto zmysle rozsudky zo 14. júla 1994, Faccini Dori, C-91/92, EU:C:1994:292, bod 17, a z 20. apríla 2023, Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (Obec Ginosa), C-348/22, EU:C:2023:301, bod 65].

84 Pokiaľ ide po prvé o článok 3 ods. 2 a 3 smernice 2013/48, na jednej strane zo samotného znenia článku 3 ods. 2 tejto smernice vyplýva, že podozrivé alebo obvinené osoby majú prístup k obhajcovi bez zbytočného odkladu a v každom prípade najneskôr od vzniku prvej zo štyroch udalostí postupne uvedených v písmenách a) až d) tohto ustanovenia. Má teda priamy účinok, keďže členským štátom sa jednoznačne ukladá povinnosť zaručiť prístup k obhajcovi od vzniku

konkrétnych udalostí bez toho, aby tieto štáty disponovali akoukoľvek mierou voľnej úvahy alebo mohli k tejto povinnosti pripojiť akúkoľvek podmienku, ako aj bez toho, aby bol potrebný zásah v podobe aktu Únie alebo členských štátov.

85 Článok 3 ods. 3 uvedenej smernice stanovuje základné zložky tohto práva na prístup k obhajcovi, takže má tiež priamy účinok, keďže bezpodmienečne a dostatočne presne stanovuje obsah minimálnej ochrany v prospech podozrivých alebo obvinených osôb.

86 Po druhé, aj článok 4 ods. 5 smernice 2016/1919 stanovuje jasne identifikovanú povinnosť, ktorej splnenie je vymedzené bezpodmienečne.

87 Podľa znenia tohto ustanovenia sa totiž právna pomoc musí podozrivým a obvineným osobám priznať bez zbytočného odkladu, najneskôr však pred výsluchom políciou alebo orgánom presadzovania práva, alebo pred vykonaním opatrení v oblasti vyšetrovania alebo dokazovania podľa článku 2 ods. 1 písm. c) tejto smernice.

88 Z toho vyplýva, že hoci členské štáty môžu v súlade s článkom 4 ods. 2 uvedenej smernice na účely určenia, či sa má právna pomoc priznať, rozhodnúť uplatniť kritérium týkajúce sa prostriedkov alebo kritérium dôvodnosti či obe kritériá, táto miera voľnej úvahy nemôže mať vplyv na okamih, v ktorom sa má táto pomoc priznať, keďže tento okamih je vymedzený uvedením presného časového obmedzenia v článku 4 ods. 5 tej istej smernice.

89 Pokiaľ ide po tretie o článok 9 smernice 2016/1919, toto ustanovenie tým, že sa ním ukladá členským štátom povinnosť dbať na zohľadnenie osobitných potrieb zraniteľných osôb, ktoré sú podozrivé alebo obvinené, stanovuje povinnosť členských štátov dosiahnuť presne vymedzený výsledok, pričom k tejto povinnosti sa neviaže žiadna podmienka týkajúca sa uplatnenia uvedeného pravidla.

90 Miera voľnej úvahy priznaná členským štátom na účely vymedzenia spôsobu, akým sa majú zohľadniť osobitné potreby podozrivých alebo obvinených osôb, ktoré sa nachádzajú v mimoriadne zraniteľnom postavení, je totiž obmedzená povinnosťou týchto členských štátov, formulovanou všeobecným a jednoznačným spôsobom v tom istom ustanovení, zabezpečiť pri tejto realizácii osobitné zohľadnenie týchto osôb.

91 Zo všetkých uvedených dôvodov vyplýva, že je úlohou vnútroštátneho súdu vykladať vnútroštátne ustanovenia, ktoré sú uvedené najmä v bode 73 tohto rozsudku, v čo najväčšej možnej miere spôsobom, ktorý je v súlade s právom Únie, aby sa zabezpečila ich plná účinnosť. Ak sa takýto výklad nebude môcť vykonať, bude musieť z vlastnej iniciatívy rozhodnúť o neuplatnení vnútroštátnych ustanovení, pri ktorých je zrejmá ich nezlučiteľnosť s článkom 3 ods. 2 a 3 smernice 2013/48, ako aj článkom 4 ods. 5 a článkom 9 smernice 2016/1919, a uplatniť uvedené ustanovenia týchto smerníc, keďže povinnosti, ktoré stanovujú, sa vzťahujú na všetky orgány členských štátov, medzi ktoré patria orgány presadzovania práva, ako sú polícia a prokuratúra.

Záver k prvej až desiatej, trinástej a štrnástej otázke

92 Vzhľadom na uvedené dôvody treba na prvú až desiatu, trinástu a štrnástu otázku odpovedať tak, že článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 smernice 2016/1919 v spojení s článkom 3 ods. 2 písm. a) až c), ako aj článkom 3 ods. 3 smernice 2013/48 sa majú vykladať v tom zmysle, že členské štáty majú povinnosť jednak dbať na to, aby sa zraniteľnosť obvinenej alebo podozrivej osoby identifikovala a uznala pred výsluchom tejto obvinenej alebo podozrivej osoby v rámci

trestného konania alebo pred prijatím osobitných opatrení v oblasti vyšetrovania alebo dokazovania, a jednak zabezpečiť týmto osobám prístup k obhajcovi s využitím právnej pomoci na účely tohto konania bez zbytočného odkladu, najneskôr pred výsluchom políciou alebo iným orgánom presadzovania práva, alebo pred vykonaním opatrení v oblasti vyšetrovania alebo dokazovania, na ktorom je uvedená obvinená alebo podozrivá osoba povinná alebo oprávnená zúčastniť sa.

O druhej, desiatej, jedenástej a trinástej otázke v rozsahu, v akom sa týkajú požiadavky účinného opravného prostriedku a prípustnosti dôkazov

93 Na úvod treba uviesť, že v znení svojej jedenástej otázky vnútroštátny súd odkazuje na článok 8 smernice 2016/1919, a nie na článok 12 ods. 1 smernice 2013/48. Tento súd však odkazuje na toto posledné uvedené ustanovenie v odôvodnení svojho návrhu na začatie prejudiciálneho konania, pričom oba články sa týkajú opravných prostriedkov a majú podobné znenie.

94 Za týchto podmienok treba chápať, že svojou druhou, desiatou, jedenástou a trinástou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 12 smernice 2013/48 a článok 8 smernice 2016/1919 majú vykladať v tom zmysle, že vyžadujú, aby rozhodnutia týkajúce sa jednak preskúmania prípadnej zraniteľnosti podozrivej alebo obvinenej osoby a jednak odmietnutia poskytnúť právnu pomoc zraniteľnej osobe a rozhodnutia vypočuť túto osobu v neprítomnosti obhajcu boli odôvodnené a mohli byť predmetom účinného opravného prostriedku. Tento súd sa navyše pýta, či sa tieto ustanovenia majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá v rámci trestného konania neumožňuje súdu vyhlásiť za neprípustné usvedčujúce dôkazy založené na výpovediach zraniteľnej osoby počas výsluchu vedeného políciou alebo iným orgánom presadzovania práva v rozpore s právami stanovenými smernicami 2013/48 alebo 2016/1919.

95 V tejto súvislosti na úvod zo samotného znenia článku 12 ods. 1 smernice 2013/48 a článku 8 smernice 2016/1919 vyplýva, že podozrivé alebo obvinené osoby musia mať k dispozícii účinný opravný prostriedok v súlade s vnútroštátnym právom pre prípad porušenia práv stanovených v uvedených smerniciach.

96 Súdny dvor už rozhodol, že prvým z týchto ustanovení sa členským štátom ukladá povinnosť zabezpečiť rešpektovanie práva na spravodlivý proces a práva na obhajobu, ktoré sú zakotvené v článku 47 a článku 48 ods. 2 Charty, a to tak, že stanovia účinný opravný prostriedok, ktorý každej podozrivej alebo obvinenej osobe umožní obrátiť sa na súd príslušný na preskúmanie toho, či nedošlo k porušeniu práv vyplývajúcich zo smernice 2013/48 [pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. septembra 2023, Rajonna prokuratura Loveč, teritorialno otdelenie Lukovit (Osobná prehliadka), C-209/22, EU:C:2023:634, bod 51].

97 Rovnaký výklad platí aj v prípade článku 8 smernice 2016/1919. Poskytnutie právnej pomoci je totiž aspektom práva na účinný prostriedok nápravy, ktoré sa výslovne zaručuje v článku 47 treťom odseku Charty, pričom cieľom tejto smernice je zaručiť účinnosť práva na prístup k obhajcovi podľa smernice 2013/48. Tieto dve smernice tak svojím kombinovaným účinkom prispievajú k výkonu práva na účinný prostriedok nápravy zakotveného v článku 47 prvom odseku Charty, keďže poskytnutím právnej pomoci sa umožňuje realizácia práva na prístup k obhajcovi [pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. júna 2023, K. B. a F. S. (Skúmanie trestno-právnych otázok *ex offo*), C-660/21, EU:C:2023:498, bod 44].

98 Z toho vyplýva, že článok 12 ods. 1 smernice 2013/48 a článok 8 smernice 2016/1919 sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia akémukoľvek vnútroštátnemu opatreniu, ktoré bráni výkonu účinných opravných prostriedkov pre prípad porušenia práv, ktoré sa týmito smernicami zavádzajú [pozri v tomto zmysle rozsudky z 19. septembra 2019, Rajonna prokuratura Lom, C-467/18, EU:C:2019:765, body 57 a 58, ako aj z 22. júna 2023, K. B. a F. S. (Skúmanie trestno-právnych otázok *ex offo*), C-660/21, EU:C:2023:498, bod 37].

99 Ďalej treba spresniť, že články 47 a 48 Charty neukladajú členským štátom povinnosť vytvoriť samostatné opravné prostriedky, ktoré by podozrivé alebo obvinené osoby mohli využiť na účely ochrany práv, ktoré im uvedené smernice priznávajú. Podľa ustálenej judikatúry totiž právo Únie vrátane ustanovení Charty nemá za účinok uloženie povinnosti členským štátom zaviesť iné právne prostriedky nápravy, než sú tie, ktoré stanovuje vnútroštátne právo, s výnimkou toho, že by zo systematiky dotknutého vnútroštátneho právneho poriadku vyplývalo, že neexistuje žiadny súdny prostriedok nápravy umožňujúci, hoci len incidenčne, zabezpečiť dodržiavanie práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie [pozri v tomto zmysle rozsudky z 13. marca 2007, Unibet, C-432/05, EU:C:2007:163, bod 71; z 21. decembra 2021, Randstad Italia, C-497/20, EU:C:2021:1037, bod 62, a zo 7. septembra 2023, Rajonna prokuratura Loveč, teritorialno otdelenie Lukovit (Osobná prehliadka), C-209/22, EU:C:2023:634, bod 54].

100 V tejto súvislosti treba dodať, že článok 12 ods. 1 smernice 2013/48 a článok 8 smernice 2016/1919 stanovujú, že právo na konštatovanie prípadných porušení práv priznaných týmito smernicami sa priznáva v súlade s „vnútroštátnym právom“, pričom v článku 12 ods. 2 smernice 2013/48 sa spresňuje, že prípustnosť dôkazov naďalej spadá pod vnútroštátne pravidlá a systémy.

101 Uvedené ustanovenia teda neurčujú spôsob, akým má byť možné namietať porušenia týchto práv, ponechávajúc tak členským štátom určitú mieru voľnej úvahy na stanovenie osobitných postupov, ktoré sa uplatnia v tejto súvislosti [pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. septembra 2023, Rajonna prokuratura Loveč, teritorialno otdelenie Lukovit (Osobná prehliadka), C-209/22, EU:C:2023:634, bod 52], s výhradou, ako to vyplýva z článku 12 ods. 2 smernice 2013/48, rešpektovania práva na obhajobu a práva na spravodlivé súdne konanie pri posudzovaní vyjadrení podozrivých alebo obvinených osôb alebo dôkazov získaných v rozpore s ich právom na obhajcu.

102 Nič v týchto smerniciach preto nezakladá povinnosť vnútroštátneho súdu automaticky odmietnuť všetky dôkazy získané v rozpore s právami priznanými smernicami 2013/48 a 2016/1919. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorú treba zohľadniť, ako to vyplýva z odôvodnení 50 a 53 prvej z týchto smerníc, ako aj z odôvodnení 17 a 30 druhej smernice, ak sa však zistí procesná vada, prináleží vnútroštátnym súdom, aby overili, či v priebehu následného konania došlo k jej náprave (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. mája 2024, Stačev, C-15/24 PPU, EU:C:2024:399, bod 96).

103 Preto v prípade, že dôkazy boli získané pri porušení ustanovení uvedených smerníc, treba určiť, či napriek tomuto nedostatku možno v čase, keď má konajúci súd rozhodnúť, považovať trestné konanie ako celok za spravodlivé, pričom sa zohľadní celý rad faktorov, medzi ktoré patrí otázka, či vyjadrenia zaznamenané v prípade absencie obhajcu sú integrálnou alebo významnou súčasťou usvedčujúcich dokumentov, ako aj dôkazná sila ostatných dokumentov v spise (rozsudok zo 14. mája 2024, Stačev, C-15/24 PPU, EU:C:2024:399, bod 97).

104 Z uvedeného vyplýva, že právo Únie neukladá členským štátom povinnosť stanoviť možnosť súdu vyhlásiť za neprípustné usvedčujúce dôkazy, ktoré sú založené na výpovediach zraniteľnej osoby počas výsluchu, ktorý bol vedený políciou alebo iným orgánom presadzovania práva v rozpore

s právami stanovenými v smerniciach 2013/48 alebo 2016/1919, a to pod podmienkou, že v rámci trestného konania má tento súd možnosť overiť, či boli tieto práva s ohľadom na článok 47 a článok 48 ods. 2 Charty rešpektované, a vyvodiť všetky dôsledky, ktoré z tohto porušenia vyplývajú, pokiaľ ide predovšetkým o dôkaznú hodnotu dôkazov získaných za týchto podmienok [pozri analogicky rozsudok z 5. septembra 2024, M. S. a i. (Procesné práva maloletej osoby), C-603/22, EU:C:2024:685, bod 174].

105 Z judikatúry Súdneho dvora napokon vyplýva, že keď členské štáty vykonávajú smernice 2013/48 a 2016/1919, sú povinné zabezpečiť dodržiavanie požiadaviek vyplývajúcich tak z práva na účinný prostriedok nápravy a z práva na spravodlivé prejednanie veci, ktoré sú zakotvené v článku 47 prvom a druhom odseku Charty, ako aj z práva na obhajobu zakotveného v jej článku 48 ods. 2 [pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. júna 2023, K. B. a F. S. (Skúmanie trestno-právnych otázok *ex offo*), C-660/21, EU:C:2023:498, bod 40].

106 Podľa ustálenej judikatúry je oznámenie dôvodov aspektom práva na účinný opravný prostriedok, keďže sa ním umožňuje zabezpečiť účinné súdne preskúmanie. S cieľom umožniť podozrivej alebo obvinenej osobe čo najlepšie brániť svoje práva, ktoré jej priznávajú tieto smernice, a rozhodnúť sa pri plnej znalosti veci, či je pre ňu užitočné využiť súdny prostriedok nápravy, je príslušný vnútroštátny orgán najmä povinný oznámiť jej dôvody svojho zamietavého stanoviska (pozri v tomto zmysle rozsudky z 15. októbra 1987, Heylens a i., 222/86, EU:C:1987:442, bod 15, ako aj zo 17. marca 2011, Peñarroja Fa, C-372/09 a C-373/09, EU:C:2011:156, bod 63).

107 Vzhľadom na uvedené dôvody sa článok 12 smernice 2013/48 a článok 8 smernice 2016/1919 majú vykladať v tom zmysle, že vyžadujú, aby rozhodnutia týkajúce sa jednak preskúmania prípadnej zraniteľnosti podozrivej alebo obvinenej osoby a jednak odmietnutia poskytnúť právnu pomoc zraniteľnej osobe a rozhodnutia vypočuť túto osobu v neprítomnosti obhajcu boli odôvodnené a mohli byť predmetom účinného opravného prostriedku.

108 Naproti tomu tieto ustanovenia nebránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá v rámci trestného konania neumožňuje súdu vyhlásiť za neprípustné usvedčujúce dôkazy, ktoré sú založené na výpovediach zraniteľnej osoby počas výsluchu, ktorý bol vedený políciou alebo iným orgánom presadzovania práva v rozpore s právami stanovenými v smerniciach 2013/48 alebo 2016/1919, a to pod podmienkou, že v rámci trestného konania má tento súd možnosť jednak overiť, či boli tieto práva s ohľadom na článok 47 a článok 48 ods. 2 Charty rešpektované, a jednak vyvodiť všetky dôsledky, ktoré z tohto porušenia vyplývajú, pokiaľ ide predovšetkým o dôkaznú hodnotu dôkazov získaných za týchto podmienok.

O dvanástej otázke

109 Svojou dvanástou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či výsluch podozrivého v psychiatrickej nemocnici, v ktorej sa tento podozrivý nachádza, a to bez toho, aby bol zastúpený obhajcom a bez ohľadu na stav neistoty uvedeného podozrivého, za podmienok osobitne obmedzenej slobody prejavu a osobitnej duševnej zraniteľnosti, predstavuje neľudské zaobchádzanie najmä v zmysle článku 4 Charty.

110 Z ustálenej judikatúry v tomto ohľade vyplýva, že nevyhnutnosť dospieť k výkladu práva Únie, ktorý bude pre vnútroštátny súd užitočný, vyžaduje, aby tento súd vymedzil skutkový a právny rámec ním položených otázok alebo aby prinajmenšom objasnil skutkové predpoklady, na ktorých sú tieto otázky založené. Tento súd musí navyše uviesť presné dôvody, ktoré ho viedli k tomu, aby požiadal o výklad práva Únie, ako aj ku konštatovaniu, že považuje za potrebné

obrátiť sa na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania (pozri v tomto zmysle rozsudky z 26. januára 1993, Telemarsicabruzzo a i., C-320/90 až C-322/90, EU:C:1993:26, bod 6; z 8. septembra 2009, Liga Portuguesa de Futebol Profissional a Bwin International, C-42/07, EU:C:2009:519, bod 40, ako aj z 29. júla 2024, LivaNova, C-713/22, EU:C:2024:642, bod 54).

111 Podľa článku 94 písm. a) a c) rokovacieho poriadku musí návrh na začatie prejudiciálneho konania obsahovať najmä stručné zhrnutie relevantných skutočností alebo aspoň zhrnutie skutkového stavu, z ktorého vychádzajú prejudiciálne otázky, ako aj uvedenie dôvodov, pre ktoré sa vnútroštátny súd rozhodol položiť otázku o výklade alebo platnosti určitých ustanovení práva Únie, a súvislosti, ktorú vnútroštátny súd vidí medzi týmito ustanoveniami a vnútroštátnou právnou úpravou uplatniteľnou na spor vo veci samej.

112 V prejednávanej veci návrh na začatie prejudiciálneho konania neobsahuje žiadnu informáciu týkajúcu sa podmienok, za akých bol vykonaný výsluch K. P. v nemocničnom prostredí. Tento návrh neumožňuje ani pochopiť, v čom je odpoveď na dvanástu otázku nevyhnutná na to, aby vnútroštátny súd mohol rozhodnúť spor vo veci samej.

113 Za týchto podmienok je dvanásta otázka neprípustná.

O pätnástej otázke

114 Svojou pätnástou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či právo Únie bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že prokuratúra je priamo závislá od výkonného orgánu, a ak áno, či v predsúdnom konaní musí prokurátor ponechať ustanovenia takejto právnej úpravy neuplatnené.

115 V prejednávanej veci z informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom vyplýva, že v rámci konania vo veci samej je predsúdne konanie ukončené. Za týchto podmienok otázka, či v rámci tohto štádia má prokurátor povinnosť ponechať vnútroštátne ustanovenia, ktoré sú v rozpore s právom Únie, neuplatnené s cieľom zaručiť účinnosť práv týchto osôb, teda nesmeruje k tomu, aby sa poskytol výklad práva Únie na objektívne účely vyriešenia sporu vo veci samej, ale má všeobecnú a hypotetickú povahu.

116 Podľa ustálenej judikatúry je konanie, upravené článkom 267 ZFEÚ, nástrojom spolupráce medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi, prostredníctvom ktorého Súdny dvor poskytuje týmto súdom výklad práva Únie potrebný na vyriešenie sporov, ktoré prejednávajú, pričom odôvodnenie návrhu na začatie prejudiciálneho konania nespočíva vo formulovaní poradných stanovísk k všeobecným alebo hypotetickým otázkam, ale v potrebe, ktorá je vnútorne spätá s efektívnym riešením určitého sporu [pozri v tomto zmysle rozsudky zo 16. decembra 1981, Foglia, 244/80, EU:C:1981:302, bod 18; z 18. októbra 1990, Dzodzi, C-297/88 a C-197/89, EU:C:1990:360, bod 33; z 26. marca 2020, Miasto Łowicz a Prokurator Generalny, C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234, bod 44, ako aj z 5. septembra 2024, M. S. a i. (Procesné práva maloletej osoby), C-603/22, EU:C:2024:685, bod 75].

117 Za týchto podmienok je pätnásta otázka neprípustná.

O trovách

118 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

1. **Článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači v spojení s článkom 3 ods. 2 písm. a) až c), ako aj s článkom 3 ods. 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody**

   sa majú vykladať v tom zmysle, že:

   členské štáty majú povinnosť jednak dbať na to, aby sa zraniteľnosť obvinenej alebo podozrivej osoby identifikovala a uznala pred výsluchom tejto obvinenej alebo podozrivej osoby v rámci trestného konania alebo pred prijatím osobitných opatrení v oblasti vyšetrovania alebo dokazovania, a jednak zabezpečiť týmto osobám prístup k obhajcovi s využitím právnej pomoci na účely tohto konania bez zbytočného odkladu, najneskôr pred výsluchom políciou alebo iným orgánom presadzovania práva, alebo pred vykonaním opatrení v oblasti vyšetrovania alebo dokazovania, na ktorom je uvedená obvinená alebo podozrivá osoba povinná alebo oprávnená zúčastniť sa.

2. **Článok 12 smernice 2013/48 a článok 8 smernice 2016/1919**

   sa majú vykladať v tom zmysle, že:

   vyžadujú, aby rozhodnutia týkajúce sa jednak preskúmania prípadnej zraniteľnosti podozrivej alebo obvinenej osoby a jednak odmietnutia poskytnúť právnu pomoc zraniteľnej osobe a rozhodnutia vypočuť túto osobu v neprítomnosti obhajcu boli odôvodnené a mohli byť predmetom účinného opravného prostriedku.

   Naproti tomu tieto ustanovenia nebránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá v rámci trestného konania neumožňuje súdu vyhlásiť za neprípustné usvedčujúce dôkazy, ktoré sú založené na výpovediach zraniteľnej osoby počas výsluchu, ktorý bol vedený políciou alebo iným orgánom presadzovania práva v rozpore s právami stanovenými v smerniciach 2013/48 alebo 2016/1919, a to pod podmienkou, že v rámci trestného konania má tento súd možnosť jednak overiť, či boli tieto práva s ohľadom na článok 47 a článok 48 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie rešpektované, a jednak vyvodiť všetky dôsledky, ktoré z tohto porušenia vyplývajú, pokiaľ ide predovšetkým o dôkaznú hodnotu dôkazov získaných za týchto podmienok.

Podpisy